

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Тернопільська обласна державна адміністрація
Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності
Тернопільської області

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника управління -
начальник відділу цивільного
захисту та кадрової роботи
управління з питань цивільного
захисту населення Тернопільської
обласної державної адміністрації

I.V. Lyubiy
І.В. Любий

2016 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник НМЦ ЦЗ та БЖД
Тернопільської області

Yu.P. Grigoryevich
Ю.П. Григорович

2016 року

ПРИМІРНА ПРОГРАМА
навчання непрацюючого населення
до дій у надзвичайних ситуаціях

Схвалено
педагогічною радою НМЦ ЦЗ та
БЖД Тернопільської області
протокол № 5
від 30.11.2016 року

м.Тернопіль – 2016

ПРОГРАМА

навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях

I. Загальні положення

1.1. Програма навчання непрацюючого населення до дій у надзвичайних ситуаціях (далі - Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» з метою встановлення рекомендованого змісту самостійного вивчення за темами Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій діям у надзвичайних ситуаціях (далі - НС).

Навчання непрацюючого населення (осіб працездатного віку, не зайнятих у сфері виробництва та обслуговування або зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, пенсіонерів, які не працюють та безробітних) діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання (індивідуальної трудової діяльності) та самостійного вивчення рекомендованих тем Програми навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях, інших інформаційно-довідкових матеріалів з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

Інформаційно-просвітницька робота з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій організовується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, в тому числі через утворені при них консультаційні пункти з питань цивільного захисту та передбачає: інформування населення про методи реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій; створення в консультаційних пунктах умов для оволодіння громадянами навичками користування найбільш поширеними засобами захисту і надання першої само- та взаємодопомоги.

Для задоволення потреби у самостійному вивченні рекомендованих тем Програми непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях

місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування за методичного супроводження Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області видають навчальні, навчально-наочні посібники, брошури, розповсюджують інформаційні матеріали, буклети, пам'ятки, у поєднанні з можливістю отримання за місцем проживання необхідних консультацій в мережі консультаційних пунктів при органах місцевого самоврядування та підприємствах, що обслуговують житловий сектор, тощо.

Інформаційно-просвітницька робота з населенням щодо правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій проводиться шляхом запровадження постійних рубрик у засобах масової інформації, зокрема друкованих, а також за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аудіовізуальних та інтерактивних засобів та соціальної реклами, особлива увага повинна бути звернута на населення, яке проживає поряд з потенційно небезпечними об'єктами, у сільській місцевості, а також на соціально незахищені верстви населення.

Непрацююче населення має право отримувати від органів державної влади та органів місцевого самоврядування відомості про надзвичайні ситуації, у зоні яких або у зоні можливого ураження може опинитися місце проживання непрацюючих громадян, а також про способи захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних такими ситуаціями [п.п. 27-30 постанови КМУ від 26.06.2013 р №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»].

Особливостями навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є: самостійне вивчення ними правил, норм й уточнення питань через працівників консультаційних пунктів з питань цивільного захисту (далі - ЦЗ) при органах місцевого самоврядування та через засоби масової інформації. В процесі самостійного вивчення тем Програми особам працездатного віку, не зайнятих у сфері виробництва та обслуговування або зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, пенсіонерам, які не працюють та безробітним

рекомендується **ознайомитись**:

з інформацією про стан безпеки в районі проживання, (здійснення індивідуальної трудової діяльності) з урахуванням ризику виникнення надзвичайних ситуацій, а саме про:

проведення заходів щодо захисту населення у НС;

способи інформування і оповіщення населення щодо НС;

сигнали оповіщення населення щодо НС;

порядок укриття його в захисних спорудах;

порядок забезпечення населення засобами індивідуального захисту;

алгоритм дій під час проведення евакуації населення.

II. Орієнтовний обсяг засвоєних знань та вмінь за Програмою

2.1. У результаті проходження самостійного навчання за Програмою особам працездатного віку, не зайнятих у сфері виробництва та обслуговування або зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, пенсіонерам, які не працюють та безробітним рекомендується **знати**:

основні небезпечні виробничі фактори, ймовірні техногенні та природні небезпеки, характерні для місця розташування населеного пункту;

способи інформування і сигнали оповіщення населення щодо НС;

перелік служб, до яких потрібно звертатися у разі надзвичайних ситуацій, способи зв'язку з ними;

порядок укриття населення в захисних спорудах;

порядок забезпечення населення засобами індивідуального захисту;

алгоритм дій під час проведення евакуації;

заходи, що застосовуються в умовах надзвичайного стану та дотримання протиепідемічного режиму;

прийоми надання домедичної допомоги.

способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії особи при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується особам працездатного віку, не зайнятих у сфері виробництва та

обслуговування або зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, пенсіонерам, які не працюють та безробітним **вміти:**

діяти за сигналами оповіщення населення;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту;

користуватися первинними засобами пожежогасіння;

правильно діяти під час проведення евакуації населення;

запобігати створенню умов, що можуть привести до виникнення НС.

2.3. За підсумками навчання за Програмою рекомендується підвищити рівень формування психологічної готовності непрацюючого населення до адекватних дій в умовах стресового впливу вражаючих чинників НС.

III. Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем Програми навчання непрацюючого населенням діям у надзвичайних ситуаціях для самостійного вивчення громадянами способів захисту і надання першої само- та взаємодопомоги у надзвичайних ситуаціях.

Вибір пріоритетності тем для вивчення особами працездатного віку, не зайнятих у сфері виробництва та обслуговування або зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, пенсіонерами, які не працюють та безробітними визначається самостійно.

Тема 1. Права та обов'язки громадян з питань цивільного захисту.

Тема 2. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу. Оповіщення населення та його дії за попереджувальними сигналами «Увага всім!». Мовна інформація в засобах оповіщення.

Тема 3. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів, пристроїв, боєприпасів, які не вибухнули, тощо.

Тема 4. Правила поведінки під час: стихійного лиха: землетрус, ураган, ожеледиця, снігові замети, гроза під час ведення бойових дій: артобстрілів, бомбуванні тощо.

Тема 5. Хімічно небезпечні та потенційно небезпечні об'єкти міста, сильнодіючі отруйні речовини: аміак, хлор, ртуть.

Тема 6. Речовини, які використовуються в побуті, фарби, лаки, розчинники, перекис водню (пергідроль) та хімікати, які використовуються у садівництві та на городі.

Тема 7. Інфекційні захворювання: грип, дизентерія, холера, чума, натуральна віспа, пташиний грип, туберкульоз. Перші ознаки захворювання.

Тема 8. Захисні споруди цивільного захисту: сховища, укриття, пристосовані приміщення. Підвищення захисних властивостей підвалів та погребів.

Тема 9. Засоби індивідуального захисту органів дихання: протигази, респиратори, тканинні маски ПТМ-1, ватно-марлеві пов'язки.

Тема 10. Медичні засоби індивідуального захисту. Медична аптечка індивідуальна. Індивідуальний перев'язувальний пакет. Домашня медична аптечка.

Тема 11. Евакуація та порядок її проведення. Екстрена евакуація (тимчасове виведення) людей з зони загрози життю і здоров'ю.

Тема 12. Правила поведінки і заходи безпеки на воді, сильній спеці (жарі), надання домедичної допомоги постраждалому.

Тема 13. Само і взаємодопомога: травмування, переломи, кровотечі, хімічні та термічні опіки, втраті свідомості. Реанімаційні заходи.

Тема 14. Пожежонебезпечні речовини в побуті, попередження пожеж, дії при виявленні пожежі. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Тема 15. Отруєння продуктами харчування, ботулізм, сальмонельоз. Домедична допомога при отруєнні.

IV. Рекомендований зміст практичних форм навчання за Програмою

Залучення непрацюючого населення до проведення заходів під час навчань, тренувань з питань цивільного захисту.

V. Рекомендації щодо перевірки засвоєння змісту Програми

Вибіркову перевірку знань населення за змістом самостійного вивчення Програми навчання непрацюючого населенням діям у надзвичайних ситуаціях

рекомендується проводити шляхом його залучення під час навчань, тренувань з питань цивільного захисту та проходження інструктажів у консультаційному пункті з питань ЦЗ, проведення контрольної перевірки органів управління ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ з питань організації та стану підготовки населення до дій у НС.

VI. Рекомендований перелік навчально-матеріального майна

6.1. Для забезпечення самостійного вивчення громадянами способів захисту і надання першої само- та взаємодопомоги у надзвичайних ситуаціях за Програмою навчання непрацюючого населенням діям у надзвичайних ситуаціях використовується також матеріально-технічна база підприємства, установи та організації на яких створені консультаційні пункти з питань ЦЗ.

6.2. У складі навчально-матеріального майна консультаційних пунктів з питань ЦЗ, повний перелік та кількісні показники якого визначаються керівником підприємства, установи та організації на базі яких вони створені з урахуванням особливостей життєдіяльності населеного пункту. Доцільно передбачати: протигаз фільтруючий, респіратор, побутовий дозиметричний прилад, вогнегасники, індивідуальну аптечку, навчальні стенди та схеми.

VII. Рекомендований перелік нормативних документів

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року №540-VI.
2. Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення».
3. Закон України від 14 січня 1998 року №15/98-ВР «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання».
4. Закон України від 16 березня 2000 року №1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану».
5. Закон України від 6 квітня 2000 року №1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб».
6. Закон України від 18 січня 2001 року №2245 – III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

7. Закон України від 5 липня 2012 року №5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».

8. Закон України від 20 березня 2003 року №683-IV «Про боротьбу з тероризмом».

9. Закон України від 13 липня 2000 року №1908-III «Про зону надзвичайної екологічної ситуації».

10. Закон України від 14 жовтня 1992 року «Про охорону праці»

11. Закон України від 16 березня 2000 року «Про правовий режим надзвичайного стану».

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 1997 року №847 «Про створення Державного реєстру Джерел іонізуючого випромінювання».

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 року №11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 року №733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту».

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року №1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю».

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

17. Наказ МВС України від 30.12.2014 №1417 року «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».

18. ДСТУ 2272-2006. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять. — Вид. офіц. — На заміну ДСТУ 2272-93; Чинний від

01.10.2006. — К.: Держспоживстандарт України, 2007. — III, 28 с. — (Національний стандарт України).

19. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. — Введ. 2000.01.01. — Офіц. вид. — К.: Держстандарт України, 1999. — III, 21 с. — (Державний стандарт України).

20. ДСТУ 5058:2008. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. — Вид. офіц. — Чинний від 2010-01-01. — К. Держспоживстандарт України, 2009. — III, 10 с. — (Національний стандарт України).

21. ДК 019:2010. Класифікатор надзвичайних ситуацій. — На заміну ДК 019-2001; Чинний від 2011-01-01. — К.: Держспоживстандарт України, 2010. — IV, 19 с. — (Національний класифікатор України).

22. Норми радіаційної безпеки України, доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінення (НРБУ — 97/Д — 2000): державні гігієнічні нормативи ДГН 6.6.1. — 6.5.061 — 2000 / Комітет з питань гігієнічного регламентування, Національна комісія з радіаційного захисту населення України; наук. керівник авт. кол. І. А. Ліхтарьов [та ін.]. — Вид. офіц. — К. 2000